

muzyky [Interaction of Vocal and Methodological Components in the Process of Professional Training of the Future Music Teacher]: avtoref. dis. ... kandidata ped. nauk : specz. 13.00.02 «Teoriia ta metodyka navchannia muzyky i muzychnoho vykhovannia». Kyiv [in Ukrainian].

2. Гавриленко, Л. М. (2008). Педагогічні умови формування основ вокальної культури учнів молодшого шкільного віку. *НАУКОВІ ЗАПИСКИ Серія: Педагогічні науки 155.55. XIV*, 126–129. Зб. наук. праць Кам'янець-Поділ. нац. ун-т імені І. Огієнка. Серія педагогічна. Кам'янець-Подільський: ПП Мошак М. І. / Gavrylenko, L. M. (2008). Pedagogichni umovy formuvannia osnov vokalnoi kultury uchniv molodshoho shkilnoho viku. [Pedagogical Conditions of Formation of the Basics of Vocal Culture of Primary School Pupils] *NAUKOVI ZAPYSKY Serii: Pedagogichni nauky.155 55. XIV*. 126–129. Zb. nauk. prats Kamianets-Podil. nacz. un-t imeni I. Ohienka. Serii pedagogichna. Kamianets-Podilskyi: PP Moshak M. I. [in Ukrainian].

3. Жишків, М., (2007). *Основи вокально-педагогічних навиків*. Методичні поради для студентів вокальних факультетів вищих навчальних закладів культури і мистецтв III-IV рівнів акредитації. Львів / Zhyshkovych, M. (2007). *Osnovy vokalno-pedahohichnykh navykiv. [Fundamentals of Vocal-Pedagogical Skills]*. Metodychni porady dlia studentiv vokalnykh fakultetiv vyshchuykh navchalnykh zakladiv kultury i mystetstv III-IV rivniv akredytatsii. Lviv [in Ukrainian].

4. Овчаренко, Н. А. (2014). *Професійна підготовка майбутніх учителів музичного мистецтва до вокально-педагогічної діяльності: теорія та методологія: монографія*. Кривий Ріг: вид. Р. А. Козлов. / Ovcharenko, N. A. (2014). *Profesijna pidgotovka majbutnikh uchiteliv muzichnogo misteczstva do vokalno-pedahogichnoyi diyalnosti: teoriya ta metodologiya: monografiya*. [Vocational Training of Future Music Teachers for Vocal-Pedagogical Activity: Theory and Methodology: monograph]. Krivij Ri`g: vid. R. A. Kozlov [in Ukrainian].

5. Рудницька, О.П. (2005). *Педагогіка: Загальна та мистецька: навч. посібник*. Тернопіль: Навчальна книга – Богдан / Rudnytska, O. P. (2005) *Pedahohika: Zahalna ta mystetska: navch. posibnyk*. [Pedagogy: General and Artistic]. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan [in Ukrainian].

6. Филиппов, А. В. (2005). *Педагогическая система формирования готовности студентов к вокально-педагогической деятельности : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02*. Москва / Filippov, A. V. (2005). *Pedahogicheskaya sistema formirovaniya gotovnosti studentov k vokalno-pedahogicheskoy deyatelnosti: [Pedagogical System of Formation of Students' Readiness for Vocal-Pedagogical Activity] dis. ... kand. ped. nauk : 13.00.02*. Moskva [in Russian].

УДК 378.016:[80+33+002.1]

UDC 378.016:[80+33+002.1]

МАРІЯ ЯКУБОВСЬКА

кандидат філологічних наук, доцент
(Україна, м. Львів, Українська академія друкарства,
вул. Під Голоском, 19)

MARIA YAKUBOVSKA

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor
(Ukraine, Lviv, Ukrainian Academy of Printing, 19, Pid
Golosko Str.)

ID ORCID 0000-0002-7774-955X

Дискурс взаємодії науки і мистецтва у системі особистісно зорієнтованої освіти: проблеми культурологічної складової

The Discourse of the Interaction of Science and Arts in the Personally Oriented Education System: the Problems of the Cultural Composition

Анотація. У статті аналізуються проблеми науково-теоретичних аспектів алгоритму інноваційних змін у системі вищої школи, в основі яких лежить відповідь сучасної педагогічної науки на виклики новітньої доби, коли педагогіка, виконуючи свої історичні завдання, створює передумови для утвердження якісних інноваційних процесів педагогічної взаємодії у системі взаємодії науки та мистецтва, що становить основи гуманітарної безпеки нашого суспільства. У статті накреслюється алгоритм системних процесів, в основі яких формування культурологічної компетентності студентів, системне еволюційне осмислення дискурсу сучасної освіти та забезпечення варіативних технологій культурологічної освіти студентів, необхідності особистісно-гуманітарної технології викладання культурологічних дисциплін у ВНЗ. Для успішної підготовки кадрів у системі закладів вищої освіти важливим є формування культурологічної компетентності студентів, яке складає

основу гуманітарної безпеки сучасності, важливим у даних процесах є дослідження науково-теоретичних аспектів формування алгоритму інноваційних змін у системі закладів вищої освіти.

Ключові слова: культурологічна компетентність, культурологічний світогляд, дискурс, психологічна безпека суспільства, культурологічна свідомість, мистецтво спілкування, культурологічне середовище, психологічний захист особистості.

Summary. The article deals with the problems of scientific and theoretical aspects of the algorithm of innovative changes in the higher education system, which are based on the answer of modern pedagogical science to the challenges of the modern day, when pedagogy, while fulfilling its historical tasks, creates prerequisites for approval of qualitative innovative interactions and pedagogical interactions, art that forms the basis of the humanitarian security of our society. The article outlines the algorithm of systemic processes, based on the formation of students' cultural competence, systematic evolutionary understanding of the discourse of modern education and the provision of variant technologies for cultural education of students, the need for personal and humanitarian technology teaching cultural disciplines in universities. For the successful training of personnel in the system of institutions of higher education, it is important to form the cultural competence of students, which is the basis of humanitarian security of the present, the study of scientific and theoretical aspects of the algorithm of innovative changes in the system of institutions of higher education is important in these processes.

Key Words: cultural competence, cultural worldview, discourse, psychological safety of society, cultural consciousness, art of communication, cultural environment, psychological protection of the individual.

Постановка проблеми у загальному вигляді... На даний час потребує системного осмислення роль культурологічної освіти у парадигмі вищої професійної школи і її роль у професійному становленні фахівців різних напрямків. У процесі підготовки фахівців-документознавців та економістів (книгознавців) виявлена низка суперечностей між вимогами сучасного інноваційного розвитку суспільства щодо підготовки висококваліфікованих креативних працівників і недостатнім рівнем їхньої професійної компетентності; інноваційними реформами у професійній освіті та недостатнім науково-методичним забезпеченням підготовки фахівців; інтеграцією вищої професійної освіти України у систему європейського простору і недостатнім рівнем здатності студентів до самоосвіти, навичок самостійної роботи студентів; вимогами всебічного формування талановитого покоління фахівців та недостатньою реалізацією інноваційних методів викладання на системній культурологічній основі.

Окреслені вище проблеми потребують наукового обґрунтування і розроблення науково-дидактичних засад, серед яких домінуючого значення набуває творення культурологічного архетипу сучасної особистісно зорієнтованої освіти.

Завдання дослідження: розглянути проблеми культурологічної освіти студентів у системі вищих навчальних закладів як предмет цілісного та системного дослідження, що складає основу гуманітарної безпеки суспільства, системи людиноцентричної педагогіки середовища, показати вплив предметів гуманітарного циклу на формування світогляду молодої людини, окреслити тенденції співпраці мистецтва та науки у системі інноваційних педагогічних процесів сучасності.

Наукова новизна роботи полягає у розширенні уявлень про синергетичну взаємодію між становленням духовно-екзистенційного світу людської індивідуальності та формування сучасного культурологічного простору. Як показують наші дослідження, формування культурологічної складової у системі симбіозу мистецького та наукового начала – самоспрямований процес, завдяки якому студенти трансформують свої інтелектуальні можливості у вміння, які у системній професійній діяльності інтегруються у активізацію навчальної діяльності.

Аналіз останніх досліджень та публікацій... Про актуальність даної теми свідчить те, що на нинішній час існує низка досліджень даної наукової проблеми, серед яких виділяємо наступні: формування культурологічної компетентності як інноваційної парадигми сучасності досліджують у своїх працях Андрущенко В. П., Кремінь В. Г., Гончаренко С. У., Зязюн І. А., Ничкало Н. Г., Огнев'юк В. О., Галус О. М., Герлянд Т. М., Герганов Л. Д., Євтух М. Б., Єршова Л. М., Каленський А. А., Лузан П. Г., Михаськова М. А., Пантук М. П., Пригодій Л. А., Орлов В. Ф., Пуховська Л. П., Радкевич В. О., Романишина Л. М., Сисоева С. О., Теловата М. Т., Шоробура І. М., Щербак О. І., Ягупов В. В. та ін.

У сучасних наукових дослідженнях з педагогіки проблемі професійної підготовки майбутніх фахівців з вищою освітою приділяється велика увага. Проблеми сучасної філософії освіти та її інтеграція у систему навчально-виховного процесу досліджується у працях Андрущенко В. П., Зязюна І. А., Кремєня В. Г., Огнев'юка В. О., Мельника В. П., Скотної Н. В., Чепіль М. М., Вербицької П. В., Невмержицької О. В., Логвиненко Т. О.; теоретико-методологічні засади неперервної професійної освіти відображені у працях Гончаренка С. У., Сисоевої С. О., Ничкало Н. Г., Коваленко О. Е.; професійна підготовка фахівців у вищій школі відображена у працях Алексюка А. М., Євдокимова В. І., Євтуха М. Б., Коваленко О. Е.,

Капської А. Й., Кобрій О. М., Козак Л. В., Кеміня В. П., Пантюка Т. І., Лук'янченка М. І. Загальнопедагогічні засади організації навчального процесу у вищій школі досліджують Євтух М. Б., Бучківська Н. М., Кушнір В. А., Оршанський Л. В., Черкасов В. Ф.; проблеми духовно-естетичного, морального виховання та його зв'язок із становленням особистості досліджено у працях Сухомлинської О. В., Логвиненко Т. О., Пантюка М. П., Ашиток Н. М.; розробка сучасних освітніх технологій та їх впровадження у процес професійної підготовки фахівців відображені у працях Герганова Л. Д., Євтуха М. Б., Єршової Л. М., Каленського А. А. та ін.

Формування цілей статті: Завдання статті – розглянути науково-теоретичні аспекти формування алгоритму інноваційних змін у системі вищої школи як важливої складової формування професійної компетентності студентів ВНЗ, дослідити взаємодію науки та мистецтва через призму освіти та підготовки майбутніх професіоналів-фахівців, що становить основу гуманітарної безпеки суспільства. Методологія дослідження полягає в застосуванні компаративного, історико-логічного, синергетичного методів. Зазначений методологічний підхід дозволяє проаналізувати системне творення психологічної безпеки суспільства як складової загальної гуманітарної парадигми сучасної інноваційної освіти.

Виклад основного матеріалу... Культурологічний код сучасності присутній у системі духовно-естетичних координат педагогіки. Сучасна культурологічна система не просто розглядає реальність у всіх можливих відносинах, вказуючи на об'єктивні, історичні, хронологічні, біографічні, бібліографічні, синергетичні підходи та інші підходи до оволодіння, а також дозволяє культурним дослідженням зберегти всі цінні явища навколишнього буття, зосередившись у світлі людино-центричної педагогіки на формування багатогранного і цілісного світу людської індивідуальності.

Творче мислення в системі особистісно орієнтованої професійної освіти постійно переходить від теоретичних і художніх знань, обсяг і якість яких визначається певною естетичною системою, до фактів і явищ сучасного культурно-педагогічного процесу.

У випадку, коли ці факти виходять за межі теоретичних постулатів, культурологічний компонент у системі професійно-технічної освіти розробляє основні положення самої педагогічної системи, яка в даний час є моделлю антропоцентричної системи, коли постають завдання комфортного функціонування людської особистості в системі професійної підготовки.

Культурологія активно трансформує естетичні концепції та категорії в осмислення та вдосконалення педагогічного процесу. У даному процесі складовими чинниками виступають три первинні установки – естетична, теоретико-пізнавальна і практична (утилітарна), кожна з яких по-своєму впливає на мислення людини.

Культурологічний компонент знаходиться в тісній взаємодії з науковим і практичним у системі архетипу сучасної професійної освіти. Специфіка співвідношення культури та мистецтва стає все більш різноманітною. Культурний компонент набуває все більшого простору в системі найрізноманітніших галузей знань.

Взаємодія науки і мистецтва в системі сучасної парадигмальної освіти не спрощує ролі культурології як самостійної науки. Пошук нових культурологічних парадигм сучасності стає визначальним архетипом у системі інноваційних пошуків сучасного мистецтва.

Як показує аналіз досягнень світового мистецтва, зокрема літератури, людство шукає нові «больові» точки у системній боротьбі за утвердження моральних цінностей. Достатньо проаналізувати творчість письменників, які стали лауреатами Нобелівської премії упродовж останніх років.

Казау Ісіґуро, лауреат Нобелівської премії, британський письменник із японським корінням, розмірковує над проблемами порозуміння між людьми та цивілізаціями.

Про найвищу ціну, яку людство платить за своє право бути на своїй землі, говорить Світлана Аліксєвич, у романі «У війни не жіноче обличчя» – білоруська письменниця, яка живе і працює у Німеччині. Боб Ділан, митець із США, дідусь і бабуся якого родом із України, – автор унікальних пісенних текстів, які дозволяють розкритися душі людини на найвищих морально-естетичних регістрах. Проблеми духовної спорідненості людей за внутрішньо-емоційними чинниками розкриті у творах канадської письменниці Еліс Монро.

За допомогою посилення культурологічного коду у системі творення сучасної людиноцентричної педагогіки відбувається активізація мисленнєвої діяльності особистості на основі розкриття та активізації внутрішніх синергетичних сил. У кожній сфері діяльності існує так званий код духовно-екзистенційного символу, знак, точка опори, з якої усвідомлення розвиває науку в якісно плоскому напрямку, тобто йде на новий поворот спіралі когнітивного розвитку особистості.

Перетворення цього коду в систему планетарного життя співвідноситься з законами квантового мислення, коли людство виходить за межі самого себе, шукаючи нових якісних шляхів розвитку для людської цивілізації. Культурологічна парадигма в системі сучасного інноваційного професійного виховання немислима поза епохою, історичною реальністю, поза ставленням людини до суспільного життя, до подій навколишнього світу і до інших людей. Система порозуміння між народами і

цивілізаціями є найбільш можливою на основі запровадження культурологічного кодексу, який є символічним значенням нової ери. Прикладна педагогіка, прикладна теорія виокремлюють важливий фактор культурологічного знання, а саме: активну взаємодію культурно-педагогічних архетипів у системі створення інноваційної професійної педагогіки сучасності.

Культурологічний компонент повинен стати органічною частиною сучасного інноваційного педагогічного процесу. Теорія діяльності вищого професійного училища, яка є основою педагогічної дії, розглядає поєднання фізичних і мисленневих дій, які все більше у практиці повсякденного життя звертаються до досвіду кращих досягнень філософських ідей часу. Ірраціональний рівень вивчення теорії діяльності може розкрити шляхи в новому, інноваційному світі розкриття людських можливостей.

Тема поєднання технічної і гуманітарної складової у системі вищої професійної освіти – це широка тема, яка інтегрується у систему дискурсу професійної школи і розвитку соціуму, оскільки у прямій залежності відбувається розвиток суспільства і розвитку вищої школи, у стінах якої готуються кадри суспільної еліти.

Висновки. Система психологічної безпеки суспільства становить важливу складову у формуванні гуманітарної безпеки суспільства. Дослідження алгоритму науково-теоретичних аспектів інноваційних змін у системі вищої школи показує, що від розвитку сучасної вищої професійної школи залежить гуманітарна безпека суспільства. Педагогіка, виконуючи свої історичні завдання, створює передумови для утвердження якісних інноваційних процесів педагогічної взаємодії. Аналіз алгоритму системних процесів, в основі яких формування культурологічної компетентності студентів, створює умови для еволюційного осмислення дискурсу сучасної освіти та забезпечення варіативних технологій культурологічної освіти студентів, яке накреслює систему співпраці технічної та гуманітарної складових педагогічно зорієнтованої педагогіки сучасності.

Список використаних джерел і літератури / References:

1. Дичківська, І. М. (2005) *Інноваційні педагогічні технології: Навч. посібник*. К.: Академвидав / Dichkivska, I. M. (2005) *Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii: Navch. posibnyk*. [Innovative Pedagogical Technologies]. К.: Akademvydav [in Ukrainian].
2. Ничкало, (Ред.) Н. Г. (2002). *Державні стандарти професійної освіти: теорія і методика*: монографія. Хмельницький: ТУП / Nychalko, N. G (Red.) (2002). *Derzhavni standarty profesiinoi osvity: teoriia i metodyka*: monohrafiia [State standards of vocational education: theory and methodology] Khmelnytskyi: TUP [in Ukrainian].
3. Ничкало, Н. Г., Зязюн, І. А., Отич, О. М., Соломаха, С. О., Сотська, Г. І., Вовк, М. П., Попик, О. І., Філіпчук, Н. О., Чембержі, М. І., Харченко, П. В., Ніколаї, Г. Ю. (2006). *Мистецтво у розвитку особистості*: монографія. Чернівці: Зелена Буковина / Nychkalo, N. H., Ziazun, I. A., Otich, O.M., Solomach, S.O., Sotskaya, G.I., Vovk, M.P., Popyk, O. I., Filipchuk, N. O., Chemberzhi, M. I., Kharchenko, P. V., Nikolai, G. Yu.] (2006). *Mystectvo u rozvytku osobystosti*: monograf [Art in the development of personality] Chernivtsi. Zelena Bukovyna [in Ukrainian].
4. Ничкало, Н. Г. (2013) *Професійне навчання дорослого населення: теоретико-методологічні засади*. К.: Кіровоград: Імекс / Nychkalo, N. H. (2013) *Poresiine navchania dorosloho naselenia: teoretyko-metodolohichni zasady*. [Professional training of the adult population: theoretical and methodological principles]. К.: Kirovohrad: Imeks [in Ukrainian].
5. Радкевич, В.О. (2000) Концепція професійно-художньої освіти. *Професійно-технічна освіта : наук.-метод. журнал. 2* / Radkevych, V.O. (2002). *Kontsepsiia profesiino-khudozhnoi osvity*. [The concept of vocational education] *Profesijno-tekhnichna osvita : nauk.-metod. Zhurnal.2* [in Ukrainian].